

мопов'язаних, публічних, легальних, нормативно визначених та організаційно та функціонально забезпечених інститутів, що мають на меті практичну реалізацію функцій держави та спираються на наявні ресурси» (С. 91). Серед організаційних принципів конституційного механізму державної влади автор називає принципи єдності та поділу державної влади, народного суверенітету, гласності, законності та верховенства права, юридичної рівності суб'єктів конституційного механізму державної влади, демократизму механізму державної влади, легітимності конституційного механізму державної влади; унітарності територіального устрою. Стосовно функцій конституційного механізму державної влади автор вважає доцільним здійснювати їхню диференціацію за такими критеріями як сфера діяльності суб'єктів такого механізму, принцип поділу державної влади та зміст діяльності суб'єктів. Структуру конституційного механізму державної влади автор визначає як «складну багаторівневу систему нормативних та організаційно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований, результативний вплив на державно-владні відносини за допомогою взаємообумовленого, збалансованого функціонування всіх структурних елементів з метою створення оптимальних політичних, економічних, соціальних, духовно-культурних, ідеологічних, правових та інших умов для функціонування суверенної, незалежної, демократичної держави» (С. 157).

У третьому розділі монографії автор намагається дати розгорнуту функціональну характеристику окремих елементів структури конституційного механізму державної влади, зокрема парламенту, президенту, виконавчої влади, судової влади та прокуратури тощо. Варто відмітити, що у своєму дослідженні автор широко використовує порівняльний метод, не обмежуючись аналізом норм конституційного права України, а навпаки аналізує досвід багатьох зарубіжних держав.

Сподіваємося, що монографія В. А. Шатіла буде корисною як вітчизняним науковцям, аспірантам, студентам і викладачам, так і практичним працівникам і керівникам органів державної влади та місцевого самоврядування України, та й всім, хто цікавиться проблемами організації і функціонування державної влади в Україні та зарубіжних державах.

С. В. ПРИЛУЦЬКИЙ

Сергій Валентинович Прилуцький, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ШЕНГЕНСЬКОГО ПРОСТОРУ*

Монографія висвітлює основні передумови становлення Шенгенського простору, зокрема, інтеграцію держав у межах європейських співтовариств – Європейського Співтовариства вугілля та сталі, Європейського економічного співтовариства та Євроатому. З розвитком європейських співтовариств європейська інтеграція пройшла економічний, політичний, соціальний та правовий рівні такого процесу. У 50–70-х рр. європейські співтовариства поступово здійснювали відкриття внутрішніх кордонів їх держав-членів, посилюючи при цьому зовнішні кордони. Однак з огляду на неготовність держав співтовариств передати вирішення даних питань до компетенції європейських співтовариств ці питання належним чином не були врегульовані.

Автором належним чином встановлено, що процес європейської інтеграції в рамках Європейського Союзу пройшов всі етапи свого розвитку – починаючи від створення зони вільної торгівлі, пройшовши митний союз, спільний ринок та економічний союз – закінчуючи політичним союзом. Іншими словами, досяг рівня координації економічної, зовнішньої та внутрішньої політики держав-членів Європейського Союзу. Однією з важливих сфер співпраці між державами під час європейської інтеграції є створення Шенгенського простору.

У монографії детально розглядаються ухвалені інститутами ЄС документи, що є складовими Шенгенського асвісу та формують основні напрями співробітництва держав-членів у межах Шенгенського простору. До таких напрямів належать: правова співпраця держав-членів Шенгенського простору в реалізації спільної візової політики ЄС; спільної імміграційної політики ЄС; співробітництво держав-членів Шенгенського простору у сфері прикордонного співробітництва; співпраця правоохоронних органів держав-членів ЄС у сфері забезпечення внутрішньої безпеки; співробітництво держав-членів Шенгенського простору в питаннях надання притулку; співробітництво держав-членів Шенгенського простору у сфері захисту персональних даних; співробітництво в межах Шенгенської та Візової інформаційних систем; співпраця держав-членів ЄС у реалізації ними Шенгенського асвісу у відносинах із третіми країнами.

Спеціальна увага приділена положенням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що є найбільш ефективним міжнародно-правовим інструментом співробітництва України з Європейським Союзом. Автором проаналізовано низку договорів, зокрема, у сфері візової політики.

© С. В. Прилуцький, 2017

* Рецензія на кн.: *Мушак Н. Б. Правові засади функціонування Шенгенського простору: монографія / Мушак Наталія.* – Одеса: Фенікс, 2017. – 442 с.

У роботі Н. Б. Мушак відзначено, що укладаючи міжнародні договори з ЄС та його державами-членами, а також розробляючи внутрішні нормативно-правові акти, на основі яких має відбуватися імплементація їхніх положень, Україна долучається до процесу виконання Шенгенських *acquis* Євросоюзу, що, у свою чергу, створює передумови для забезпечення свободи руху її громадян територіями держав Шенгенського простору.

Монографія написана на основі нових теоретичних і емпіричних матеріалів з використанням цілої низки зарубіжних і вітчизняних джерел.

Значна увага в монографічному дослідженні приділяється співробітництву України з державами Шенгенського простору, що не є членами Євросоюзу. Як правило, така співпраця відбувається шляхом укладення міжнародних договорів переважно на двосторонній основі. Прикладами такої співпраці є укладені договори у кримінальних справах, у боротьбі з нелегальною імміграцією, угоди про реадмісію осіб та угоди про спрощення візового режиму. Останні правові акти є важливими кроками нашої держави у процесі лібералізації режиму поїздок громадян України на територію європейських держав. У свою чергу, реалізація положень таких угод сприятиме подальшому розвитку тісних відносин між Україною та державами Шенгенського простору, а також розвитку економічних, гуманітарних, культурних, наукових та інших зв'язків між сторонами.

Отже, монографія Мушак Наталії Богданівни є актуальною і своєчасною науковою працею, яка не лише пропонує вирішення назрілих проблем у функціонуванні Шенгенського простору, а й відкриває широкий простір для роздумів і дискусій як серед учених-правників, так і серед юристів-практиків.

О. О. ХАРЧУК

Олександр Олександрович Харчук, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Київського університету права НАН України

БАГАТОПЛАНОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВОГО ПРАВА НІМЕЧЧИНИ*

Нещодавно вийшла друком цікава та самобутня індивідуальна монографія нашої колеги, наукової співробітниці відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України та одночасно доцента кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Київського університету права НАН України Проценко Ірини Миколаївни. Вона присвячена нетривіальному питанню – історії становлення торгового права Німеччини, його сутності та змісту. Актуальність цього видання є беззаперечною, оскільки торгівля, як один із основних сегментів економіки, потребує особливого правового регулювання, яке б створило необхідні обставини для швидкого та злагодженого її здійснення у прозорих та безпечних умовах, які б, відповідно, забезпечили максимальну ефективність та прибутковість торгового обігу. Німеччина якраз належить до числа держав, які мають саме таке правове регулювання і його якість перевірена сторіччями. Натомість Україна, як республіка СРСР, протягом ХХ ст. будувала економічні відносини на основі неефективних командно-адміністративних методів і ставши незалежною змушена була самотужки створювати правове регулювання торгових відносин, яке б відповідало сучасним вимогам ринкової економіки. Звичайно, що за двадцять шість років незалежності в державі вже напрацьована система законодавчого регулювання торгових відносин, однак невирішених питань залишилося ще багато і відповіді на них можна знайти в праві іноземних держав. До того ж, на наш погляд, із зміцненням української економіки, в основу приватного права та цивільно- і господарсько-процесуального права України варто буде покласти принцип «презумпції професійної підготовки підприємця», який сприятиме прискоренню торгового обігу й окремі аспекти якого також розкрито в індивідуальній монографії І. М. Проценко.

На нашу думку, однією з прикметних ознак монографії є те, що авторка хоча й обґрунтовано доводить, що торгове право в Німеччині за своєю сутністю є виключно приватним правом, разом із цим розкриває багато аспектів, які є цікавими і для фахівців з міжнародного економічного права. Такими є висновки авторки щодо характерних рис, змісту та структури *jus mercatorum* та *jus mercatoria*, які також можна розглядати як систему чинного в рамках ряду країн Європи заснованого переважно на звичаях уніфікованого (схожого) приватно-правового регулювання торгових відносин і дані висновки сприяють кращому розумінню сутності сучасної теорії *Lex mercatoria*. Окрім цього, І. М. Проценко значну увагу приділила правовим засадам Німецького митного союзу 1834–1866 рр., який зміг дати поштовх до формування єдиного торгового законодавства в рамках німецьких земель, не готових до політичного об'єднання. Цей історичний приклад є ще одним доказом того, що в сфері міждержавних економічних відносин можна більш швидко запровадити уніфіковане правове регулювання, ніж в інших сферах міжнародного співробітництва. Окрім цього, в індивідуальній монографії показано вплив права ЄС на регулювання окремих видів приватно-правових відносин у Німеччині. Розкриття цих аспектів надало проведеному дослідженню глибини і багатоплановості.

© О. О. Харчук, 2017

* Рецензія на кн.: *Проценко І. М. Торгове право Німеччини: історія становлення та сучасний стан: монографія* / І. М. Проценко; за наук. ред. В. Н. Денисова. – Одеса: Фенікс, 2017. – 280 с.